

ตอบปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ปรางทิพย์ นพรมภา

ถาม ดิฉันสอนภาษาอังกฤษทักษะการพูดแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จากประสบการณ์ดิฉันพบว่า นักศึกษาชอบกิจกรรม role play ในชั่วโมงการพูดมาก กรุณาแนะนำกิจกรรม role play แก่ดิฉันสัก 2-3 ตัวอย่าง พร้อมทั้งคำแนะนำว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้กิจกรรมนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วย

ตอบ Role play เป็นกิจกรรมในห้องเรียนซึ่งให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกฝนภาษาที่เคยเรียนมาควบคู่กับได้แสดงบทบาทตามที่กำหนด Carol Livingston (1983) ได้อธิบายว่า “Role play is a classroom activity which gives the student the opportunity to practise the language, the aspects of role behavior, and the actual roles he may need outside the classroom”

กิจกรรม role play เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการอย่างเต็มที่ โดยใช้ภาษาที่เรียนมา เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น ข้อดีต่าง ๆ ของกิจกรรมอาจสรุปได้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด (maximum student activity)
2. เป็นการสร้างแรงจูงใจ (motivation) ให้แก่ผู้เรียน ทำให้บทเรียนน่าสนใจและยังเป็นการสร้างวินัย (discipline) ในหมู่ผู้เรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน
3. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มีการลดความสามารถของผู้เรียน (mixed ability groups) ผู้สอนสามารถสร้างบทบาทที่สำคัญ ซึ่งถือเป็น “responsible role” แก่ผู้เรียนที่ค่อนข้างกล้า หรือมีความสามารถทางภาษาสูง ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดบทบาทที่ไม่ต้องแสดงออกมากแก่ผู้เรียนที่ค่อนข้างขี้หรือไม่ชอบการแสดงออก เช่น กำหนดตำแหน่งเลขานุการ เป็นต้น บทบาทที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และคุ้นเคยกับกิจกรรมขึ้นเป็นลำดับ

4. เป็นกิจกรรมที่ลดบทบาทของผู้สอน รวมทั้งเอื้อต่อการแก้ไขข้อผิดพลาดในกลุ่ม (peer correction) อย่างไรก็ตาม กิจกรรม role play อาจมีอุปสรรคมากมายซึ่งทำให้ผู้สอนบางคนไม่มั่นใจที่จะใช้กิจกรรมนี้ในการเรียนการสอน ยกตัวอย่างเช่น

1. ปัญหาเรื่องการจัด (organization) ทั้งในเรื่องการจัดห้องเรียนให้เหมาะสม การแบ่งกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม การเลือกหัวข้อเรื่อง รวมทั้งเสียงรบกวนต่าง ๆ จากการจัดกิจกรรม

2. ปัญหาเรื่องเวลา role play ที่ไม่ควรใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที แต่เมื่อจัดกิจกรรมนี้ขึ้นแล้ว มักจะมีปัญหาเรื่องการยืดเยื้อทั้งในด้านการแบ่งกลุ่ม การกำหนดบทบาท ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมทำให้เสียเวลาโดยไม่สมควร

3. ปัญหาเรื่องผู้เรียน จากที่กล่าวข้างต้น ผู้สอนอาจประสบปัญหาจากผู้เรียนที่มีความสามารถ รวมทั้งบุคลิกแตกต่างกัน การจัดบทบาทให้เหมาะสมกับความสามารถและบุคลิกก็เป็นวิธีแก้ปัญหานี้ แต่ผู้สอนอาจใช้วิธีอื่น เช่น กำหนด role cards ที่แตกต่างกันระหว่างผู้เรียนเร็วและผู้เรียนที่เรียนค่อนข้างช้า โดยกำหนดบทบาทหรือแม้แต่ linguistic points บางจุดที่ผู้เรียนที่ค่อนข้างช้าจำเป็นต้องพูด ในขณะที่ card สำหรับผู้เรียนที่เก่งอาจจะระบุเพียงบทบาทโดยไม่ต้องยกตัวอย่างภาษาให้

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอสรุปข้อเสนอแนะบางประการที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน role play ดังต่อไปนี้

1. ควรกำหนดกิจกรรม role play เป็นกิจกรรมเสริม ซึ่งกินเวลาประมาณ 15–30 นาที โดยผู้สอนควรกำหนดสถานการณ์ที่ไม่ยากเกินไปนัก รวมทั้งศัพท์และสำนวนภาษาที่จำเป็นต้องใช้ก็ไม่ควรซับซ้อนจนทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ
2. หลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดเกินสมควร เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้จินตนาการของผู้เรียน
3. ควรกำหนดสถานการณ์ (situation) ปัญหา (conflict) รวมทั้งข้อมูลที่ชัดเจน (information) เป็นแบบ open framework เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการอย่างอิสระ
4. ผู้สอนเตรียมภาษาที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรม จัดให้มีการฝึกฝนใช้ภาษาก่อนเริ่มต้นกิจกรรม รวมทั้งสอนศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อความมั่นใจของผู้เรียน
5. ในช่วง warm-up activity ผู้สอนอาจเริ่มสร้างสถานการณ์ โดยชักชวนบทบาทแก่ผู้เรียนบางคน/บางกลุ่ม
6. อาจจัดให้มีการสาธิตก่อนเริ่มกิจกรรมจริง โดยผู้สอนอาจแสดงตัวอย่างหรือกำหนดให้ผู้เรียนในกลุ่ม/บางกลุ่มสาธิต บทบาทในตอนต้นให้ผู้เรียนทั้งชั้นชม
7. ระหว่างดำเนินกิจกรรม ผู้สอนอนุญาตให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถให้มากที่สุด ผู้สอนเพียงสังเกตการณ์ไปรอบ ๆ ห้องเรียน และหากจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรม ควรจะเข้าร่วมในฐานะผู้แสดงบทบาทคนหนึ่งด้วย
8. เมื่อจบกิจกรรมแล้ว ผู้สอนควรเลือกผู้เรียนบางคู่/บางกลุ่ม มาแสดงหน้าชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งชั้นได้ตรวจสอบบทบาท รวมทั้งภาษาที่ใช้ในกิจกรรมว่าถูกต้องเพียงใด

จะใช้ role play เมื่อไร และอย่างไร

role play อาจจัดควบคู่กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การสนทนา (guided conversation) การสัมภาษณ์ (interview) หรือแม้แต่การทำแบบฝึกหัดทางไวยากรณ์ (grammatical exercises) ในการทำกิจกรรม role play ครั้งแรก ๆ ผู้สอนและผู้เรียนอาจประสบปัญหาเนื่องจากขาดความเข้าใจ หรือขาดความเคยชินการทำกิจกรรมประเภทนี้ ผู้สอนจึงควรเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนทั้งในด้านภาษาและการทำกิจกรรมกลุ่มดังนี้

การเตรียมความพร้อมด้านภาษา

1. ให้มีการฝึกหัดโครงสร้างหรือสำนวนภาษาที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่น ภาษาที่ใช้ในการขอร้อง/ปฏิเสธ การแสดงความเห็น การสอบถาม เป็นต้น
2. แนะนำ conversation techniques อันได้แก่
 - 2.1 Conversational fillers เช่น Oh!, really, I see, mmm, well, you know เพื่อให้การสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติ
 - 2.2 ใช้ avoidance technique เมื่อต้องการเปลี่ยนบทสนทนาจากตัวผู้พูดเป็นบุคคลที่พูดคุยด้วย เช่น เมื่อผู้พูดไม่แน่ใจอาจเลี่ยงไปขอความเห็นบุคคลอื่นดังนี้
 - Well, I'm not sure, what do you think, A?
 - I'd like to hear what B has to say about that.
 - I agree with C, how about you?
 - 2.3 การใช้วลีหรือประโยคแทนคำศัพท์ (circumlocation) เมื่อไม่สามารถนึกศัพท์บางคำได้ เช่น "The time in the morning and evening when everyone is going and coming from work, and there's a lot of traffic." เพื่อแทนคำว่า "rush hour".

การเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ก่อนเริ่มกิจกรรม role play ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนเคยชินกับกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. พยายามให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมหลาย ๆ ประเภททั้งแบบ pair work, group work ทั้งขนาดกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้เรียนเคยชินกับการช่วยเหลือร่วมมือกันภายในกลุ่ม โดยลดบทบาทของครูในฐานะผู้สอนลง
2. กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ
3. ระบุกิจกรรม (group task) ให้แน่นอน และฝึกให้ผู้เรียนรับผิดชอบบทบาทของตนเป็นการสร้างวินัยควบคู่กับความสัมพันธ์ภายในห้องเรียน

ตัวอย่างกิจกรรม role play

Situation: S₁ arrives at a hotel abroad and asks to see a foreign friend who is staying there. The receptionist (S₂) asks for S₁'s name and the friend. The friend is not in his room, but the receptionist (S₂) asks for a description in case she has seen him/her in the hotel.

language focus: language used in asking for information and in giving description.

จากสถานการณ์ที่สมมติขึ้น ผู้สอนอาจกำหนด role cards ขึ้น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับ S₁ ชุดที่ 2 สำหรับ S₂ (Receptionist)

Role 1

You go into the Holiday Inn in Singapore, where your friend Bob Evans is staying. Ask the receptionist which room he has, and if he is in his room. Describe Bob to the receptionist.

Role 2

You are the receptionist at the Holiday Inn in Singapore. Mr. Evans, your customer in room 357, is not in his room. Ask for a description of him. You saw him go to the shopping center nearby a moment ago.

จากตัวอย่าง role Cards ที่เสนอมานี้ ผู้เขียนหวังว่าคงจะเป็นแนวทางในการเขียนบทบาทต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนได้ นอกจากนี้ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่าง role plays 4 ประเภท ซึ่งดัดแปลงจากข้อเขียนของ John Barrows และ Jamus Zone ซึ่งเขียนแนะนำไว้ใน English Teaching Forum, Volume XXI, January 1983 ตัวอย่างที่ 1 และ 2 เหมาะสำหรับ beginners และ intermediate ในขณะที่ตัวอย่างที่ 3 และ 4 เหมาะสำหรับผู้เรียนชั้น advanced

1) Thai International Airlines, Flight TG 601

The class is on board Flight TG 601 of the famous Thai International Airlines, flying from Bangkok to Seattle.

- A family of seven people are on board. They suddenly find that they have lost their tickets and passports. The crew wants to have some identifications from them.
- A pingpong team is on board. They want to practice table tennis in the aisle. The crew has to convince them not to.
- The passengers have just had lunch, which was fried rice and a cup of coffee. They are still hungry and want some more-food.
- The passengers see that one engine of the plane is on fire. The crew has to convince them that this is not unusual and that there nothing to worry about.

2) The club of crime

We are a group of criminals who have formed a Club of Crime. Our purpose is to exchange tips, techniques, and experiences.

Present at our meeting tonight are:

- a bank robber
- a pickpocket
- a car thief
- a burglar
- a dishonest politician
- a shoplifter

Each member should tell his name and profession, and then discuss the following questions:

- Who are your favorite customers?
- What are your favorite working hours?
- What is the best "job" you have ever done?
- What was your training for this profession?

Coffee and cookies will be served after the meeting.

3) The land decision

There is a piece of land in the center of this city which has nothing on it. The City Council has called a meeting in order to decide what to do with this land.

Present at tonight's meeting are:

- the mayor of the city
- the director of the Department of Finance
- the director of the Department of Health
- an automobile-club representative

- an ecologist
- a married couple with children
- an apartment-house owner

Some suggestions before the committee are:

- build new government office-space
- build a new bank
- build a new hospital
- make a parking lot
- make a park
- build a playground for children
- build a new apartment house

The mayor will mediate the meeting as the committee discusses each suggestion.

4) The country and the city

A group of city dwellers and a group of country dwellers have met to discuss the merits of living in the city and of living in the country.

Present are:

- a man who lives in the country but drives 40 kilometers to his job in the city each day
- two young people who have bought a farm and moved from the city to the country
- an old farmer who has lived in the country all his life
- a married couple who live in the country and have two children
- a factory worker in the city
- a university professor
- a young executive and his wife
- a married couple who live in the city and have one child

The group wants to talk about:

- What are the advantages of living in the city?
in the country?
- What are the disadvantages of living in the city?
in the country?
- What are the differences between city people and country people?
- How can the best of both worlds be found?

ผู้เขียนหวังอย่างยิ่งว่า ข้อเสนอซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามผู้สอนพึงสังวรณว่ากิจกรรมแต่ละประเภทควรจะถูกคัดเลือกหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรม role play เป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความสนุกสนานแก่การเรียนภาษาอังกฤษ มิใช่กิจกรรมที่น่าเบื่อหน่าย และผู้เรียนอยากจะทำให้ผ่านพ้นไปโดยเร็ว

หนังสืออ้างอิง

- Barrow, John and James Zone. "Fifteen Concise Roleplays and How to Use Them." *English Teaching Forum*. XXI (January 1983) pp. 23-28
- Coulthard, M. *An Introduction to Discourse Analysis*. London: Longman, 1977.
- Livingstone, Carol. *Role Play in Language Learning*. Harlow: Longman. 1977.